

Metka Skubic

Doživljanje materinstva in podporni model terapevtske obravnave na prehodu v starševstvo pri ženskah z izkušnjo rojstva otroka s carskim rezom. Doktorska disertacija. Mentorica: Barbara Simonič. Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta. 2023. XIV, 532 str. <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=145811&lang=slv>

Doktorska disertacija Metke Skubic z naslovom „Doživljanje materinstva in podporni model terapevtske obravnave na prehodu v starševstvo pri ženskah z izkušnjo rojstva otroka s carskim rezom“ je izvirni znanstveni prispevek na področju raziskovanja porodne izkušnje in s tem prehoda v starševstvo. Tega lahko zaznamujejo različne okoliščine ter dinamike z različnimi razsežnostmi vplivanja tako na prehod kot tudi na samega otroka. V tem kontekstu disertacija raziskuje tudi možnosti terapevtskih intervencij pri delu z materami z izkušnjo poroda otroka s carskim rezom.

Rojstvo otroka, še posebej prvega, predstavlja za žensko (prav tako pa tudi za par) velik izziv. Obdobje od spočetja do rojstva in potem, še posebej, če gre za prvega otroka, je velik življenjski dogodek, ki lahko prinese številne izzive. Odvije se kompleksen proces prehoda v starševstvo. Pri ženski prehod iz stanja ‚ne-bitimati‘ v ‚biti-mati‘ spremeni njene odnose, telo, identiteto, vedenje in življenjska pričakovanja – to je izrazito osebna in intenzivna izkušnja. Za večino žensk v zahodni družbi je ta prehod proces, ki pa ne teče vedno gladko, na kar lahko vplivajo različni dejavniki. Eden izmed njih je tudi porodna izkušnja.

Namen doktorske disertacije je raziskati pomen in vidike doživljanja trenutka prihoda otroka v naročje matere in na ta svet. Fokus proučevanja je na porodni izkušnji rojstva otroka s carskim rezom in v povezavi s tem na raziskovanju stresnosti poroda, vzpostavljanja stika z otrokom in povezovanja z njim, sposobnosti čustvene regulacije in doživljanja kompetentnosti ženske kot matere. Rojevanje je zato razumljeno kot proces, ki je za vsako žensko večplastna in izrazito individualna izkušnja – lahko tudi travmatična. Občutek varnosti in nadzora nad dogajanjem, zapleti med porodom, nenačrtovani posegi, bolečina, podpora partnerja in osebja, izkušnje prejšnjih porodov, pričakovanja itd. so namreč tisti, ki lahko to izkušnjo bistveno zaznamujejo in jo naredijo za zelo stresno. Vse to pa posledično vpliva tudi na materino zadovoljstvo – in lahko stisko ob prehodu v starševstvo povečuje, niža njeno materinsko kompetentnost ter slabi zmožnost vzpostavljanja zadovoljujočega stika z otrokom. Na teh premisah je utemeljena tudi potreba po oblikovanju podpornih programov materam ob prehodu v starševstvo, kadar je pričakovati težje obvladljive in vztrajne negativne posledice.

Doktorska disertacija cilj dosega tako s predstavitvijo pomembnih konceptov v teoretičnem delu kakor tudi z zelo kompleksnim in poglobljenim raziskovalnim delom. V teoretičnem delu so celovito in poglobljeno – temelječ na izčrpnem pregledu dosedanjih raziskav – predstavljeni teoretični temelji in koncepti, ki se nanašajo na raziskovalna področja. Celovito je predstavljena psihologija z vso širino

in globino porodne izkušnje in prehoda v starševstvo. Predstavljeni so tudi fiziološki vidiki poroda, različne okoliščine in stopnje v tem procesu, poseben poudarek pa je na okoliščinah poroda s carskim rezom. Tako naravni porod kot porod s carskim rezom lahko ob določenih okoliščinah predstavlja travmatično izkušnjo; ta se lahko razvije tudi v postnatalno posttravmatsko stresno motnjo in negativno odmeva v drugih dimenzijah življenja po porodu: doživljanju sebe, doživljanju odnosov, vzpostavljanju stika z otrokom in skrbi zanj ipd. Zato je pomemben poudarek tudi na zagotavljanju oblik pomoči materam s tako izkušnjo, ki bi jim omogočale psihično predelavo izkušnje in zmanjšale tveganje za razvoj negativnih posledic. Pomemben del doktorske disertacije je tako posvečen tudi temu vprašanju – v okviru njenega nastanka je bil razvit, izveden in raziskan Podporni model terapevtske obravnave z uporabo metod NBO in elementi Relacijske družinske terapije, ki temelji na kombinaciji pristopa *The Nonatal Behavioral Observations System* (NBO) ter temeljnih premis in intervencij modela Relacijske družinske terapije.

Drugi del disertacije je empirične narave in predstavlja nov znanstveni prispevek na področju zakonske in družinske terapije, kakor tudi k raziskavam na področju porodne izkušnje. Temelji na treh medsebojno dopolnjujočih se delih. S kvantitativno in kvalitativno metodologijo je glede na izkušnjo poroda (poudarek je zlasti na izkušnji poroda s carskim rezom) poglobljeno raziskan proces prehoda v starševstvo pri ženskah. Na tem temelju je v nalogi razvit, izveden in evalviran nov model celostne zdravstveno-terapevtske obravnave s pomočjo Podpornega modela terapevtske obravnave z uporabo metode NBO in elementi Relacijske družinske terapije na prehodu v starševstvo pri ženskah z izkušnjo rojstva otroka s carskim rezom.

Celotno doktorsko disertacijo zaznamuje kandidatka sposobnost poglobljenega, strokovnega, natančnega, pa tudi tenkočutnega opisovanja in prepletanja posameznih vsebin. V disertaciji je kandidatka zelo pregledno predstavila bistvene koncepte raziskovanja, obenem pa z znanstveno natančnostjo izvedla kompleksni raziskovalni del doktorske disertacije: tu so rezultati primerno obdelani, predstavljeni, interpretirani in sintetizirani v skupne ugotovitve. Disertacija je v slovenskem prostoru prvo tovrstno delo, saj se osredotoča na tematiko, ki je pri nas obravnavana razmeroma redko, predvsem pa ne tako celostno. Poseben prispevek doktorske disertacije je pri razvoju modela obravnave, ki je bil ovrednoten kot učinkovit – in predstavlja edinstven način za obravnavo žensk v poporodnem obdobju oziroma zdravstveno-terapevtski pristop za delo v Sloveniji, ki bo lahko pripomogel k spodbujanju duševnega zdravja mater, njihovih otrok ter družin.

Barbara Simonič